

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет

Економіки та менеджменту

(назва факультету)

Кафедра

Економіки та фінансів

(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

Галина Ціх

2024 року

« 30 »

08

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПОВЕДІНКОВА ЕКОНОМІКА»

	назва дисципліни
галузь знань	07 "Управління та адміністрування" (шифр і назва галузі знань)
рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) (назва)
спеціальність	072 "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок" (шифр і назва)
освітня програма	«Фінанси, банківська справа та страхування» (назва)
спеціалізація	 (назва)
вид дисципліни	обов'язкова дисципліна циклу професійної підготовки (обов'язкова / вибіркова)

Робоча програма з навчальної дисципліни

«Поведінкова економіка»

(назва дисципліни)

для студентів

факультету економіки та менеджменту

(назва факультету)

Розробник:

Доцент кафедри економіки та фінансів,
кандидат економічних наук, доцент

(посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

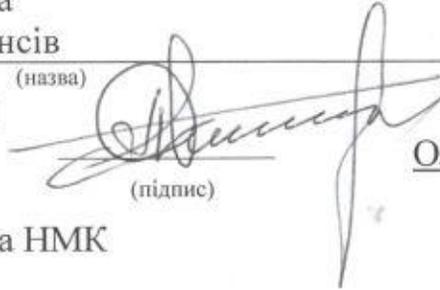
Ірина МАРКОВИЧ

(ім'я та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена
на засіданні кафедри економіки та фінансів

(назва)

Протокол від 26 серпня 2024 року № 1
Завідувач кафедри

(підпис)

Олена ПАНУХНИК

(ім'я та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена НМК
факультету економіки та менеджменту
Протокол від 30 серпня 2024 року № 2
Секретар НМК

(підпис)

Оксана ПОТІХА

(ім'я та прізвище)

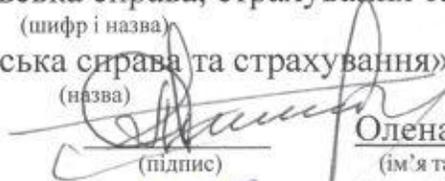
Робоча програма погоджена:

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр і назва)

(назва)

Завідувач випускової кафедри

(підпис)

Олена ПАНУХНИК

(ім'я та прізвище)

Гарант освітньої програми

(підпис)

Андрій КРУПКА

(ім'я та прізвище)

1. Структура навчальної дисципліни

Показник	Всього годин	
	Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Кількість кредитів/годин	4 /120	4 /120
Аудиторні заняття, год.	56	20
Самостійна робота, год.	64	115
Аудиторні заняття:		
лекції, год.	28	10
лабораторні заняття, год.	–	–
практичні заняття, год.	28	10
семінарські заняття, год.	–	–
Самостійна робота:		
підготовка до лабораторних (практичних семінарських) занять	28	10
опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції	30	60
виконання контрольних завдань	–	–
виконання індивідуальних завдань	–	–
виконання курсових проектів (робіт)	–	–
підготовка та складання заліків, екзаменів, контрольних робіт, рефератів, есе, тестування	6	45
Залік	*	*

Частка годин самостійної роботи студента:

денна форма навчання – 53 %;

заочна (дистанційна) форма навчання – 90%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Поведінкова економіка»: формування у студентів знань теорії та практики поведінкової економіки, розуміння поведінкових закономірностей та їх впливу на перебіг економічних процесів, формування на цій основі професійних компетентностей у сфері прийняття економічних рішень.

2.2. Завдання навчальної дисципліни «Поведінкова економіка»:

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей:

загальних:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК6. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК9. Здатність бути критичним і самокритичним

спеціальних (фахових):

СК1. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища

СК9. Здатність здійснювати ефективні комунікації

Вивчення дисципліни здійснює частковий внесок в досягнення таких програмних результатів навчання:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Лекційні заняття

№	Тема заняття та короткий зміст	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Тема 1. Поведінкова економіка в системі економічних наук 1.1. Еволюція уявлень про людину в економічних теоріях. Поняття економічної поведінки. Поведінкова економіка як наука про прийняття економічних рішень. 1.2. Обмеження традиційних уявлень про «людину економічну». «Екони» і «гумани». Раціональна та ірраціональна поведінка. Сфери застосування поведінкових знань в економіці. Прогноз в економіці та інших гуманітарних науках. 1.3. Предмет та методи дослідження в поведінковій економіці. Особливості досліджень в економіці. Логіка експерименту в поведінковій економіці.	4	2
2	Тема 2. Психофізіологічні особливості та когнітивні процеси в прийнятті економічних рішень 2.1 Поняття й види когнітивних процесів. Свідомість і контроль дій. Когнітивні процеси в прийнятті економічних рішень. 2.2 Увага, її види та особливості. Когнітивні обмеження. Обмеження процесів сприйняття. Обмеження процесів пам'яті. Феномени уваги та обмеження процесів мислення.	4	2
3	Тема 3. Нейроекономіка 3.1 Психофізіологія прийняття рішень в економіці.	2	–

	<p>Інформаційна модель роботи мозку. Нейроекономіка як система методів фіксації мозкової активності. Нейроекономіка як система дослідження суб'єктивного досвіду.</p> <p>3.2 Фактори емоційного впливу. Емоції та їх вплив на прийняття рішень, оцінку ризику та очікуваного доходу. Вплив емоцій на вибір. Управління емоціями.</p> <p>3.3 Нейромаркетинг. Нейрологія прийняття купівельних рішень. Емоції та їх вплив на прийняття рішень, оцінку ризику та очікуваного доходу. Соціальна та економічна взаємодія.</p>		
4	<p>Тема 4. Обмежена раціональність. Шум. Медіація</p> <p>4.1 Обмежена раціональність (Герберт Саймон)</p> <p>4.2 Несхильність до ризику, «спадна гранична корисність багатства» (Деніел Бернулі)</p> <p>4.3 Шум</p> <p>4.4 Корпоративна медіація як інноваційний підхід до вирішення конфліктів у бізнес-середовищі</p>	2	–
5	<p>Тема 5. Теорія перспектив (теорія «проспектів»)</p> <p>5.1 Теорія очікуваної корисності (Джон фон Нейман, Оскар Моргенштерн). Приклади ситуацій, в яких теорія очікуваної корисності «не працює» (експериментальна спростування теорії очікуваної корисності – парадокси Бернуллі, Алле, Ельсберга).</p> <p>5.2 Теорія перспектив Канемана і Тверські (теорія про поведінку гуманів).</p> <p>5.3 Залежність цінності від точки відліку, уникнення втрат, нелінійне зважування ймовірностей. Цінність в теорії перспектив. «Страх втрат».</p>	4	1
6	<p>Тема 6. Аномалії в економічній поведінці та психологічні аспекти мотивації діяльності</p> <p>6.1. Індивідуальні аномалії. Ефект переваг. Імпульсивне інвестування. Перевага поточного споживання. Жадібність та страх. Пастка втоплених витрат.</p> <p>6.2. Аномалії групової поведінки. Взаємна корисність. Стадна поведінка. Неприйняття несправедливості. Фінансові бульбашки та кризи.</p> <p>6.3. Аномалії ринкової поведінки. Гіпотеза ефективного рівня оплати праці. Феномени прибутковості акцій. Пастка дивідендів. Календарний ефект. Ефект краю.</p>	4	1
7	<p>Тема 7. Поведінкові фінанси</p> <p>7.1 Історія виникнення та розвиток, взаємозв'язок з іншими дисциплінами. Критика традиційних фінансових теорій.</p> <p>7.2 Ефективність фінансових ринків. Суб'єктивні фактори, що визначають нераціональну поведінку учасників ринків, та «ефекти» нераціональних дій учасників ринку в умовах невизначеності та ризику: евристичні помилки, ефекти, пов'язані з залежністю форми, проспектна теорія, теорія неефективних фінансових ринків.</p>	2	2
8	<p>Тема 8. Особливості експериментального підходу до вивчення економіки</p> <p>8.1 Експериментальний підхід до вивчення економічних (соціально-економічних) процесів. Взаємозв'язок економічної науки</p>	2	2

	та психології. Сучасні проблеми експериментальної економіки. Види економічних експериментів. 8.2 Методологія експериментальної економіки та результативність застосування її методів: виявлення парадоксів прийняття рішень, аномалій в економічній поведінці, перевірка достовірності прогнозів тощо. 8.3 Математична формалізація та моделювання економічних ситуацій		
9	Тема 9. Методологічні аспекти побудови експериментальних досліджень в мікроекономічних системах 9.1 Евристики оцінки частоти та вірогідності. Вплив доступності події на подальший вибір. Ефект якоріння в евристиці доступності. Ретроспективне викривлення. Евристика репрезентативності. Суб'єктивна ймовірність. 9.2 Помилки логіки. Помилкове сприйняття випадковості. Вплив закону малих чисел. Помилки умовиводу. «Необдумані» рішення. 9.3 Помилки планування. Помилки в оцінюванні втрат. Надмірна впевненість у судженнях.	2	-
10	Тема 10. Теорія ігор. Навчання в іграх 10.1 Сутність та значення теорії ігор у формуванні стратегічного мислення. Раціональність і егоїзм в теорії ігор. 10.2 Рівновага Неша. Чиста та змішана стратегії рівноваги Неша. 10.3 Гра «Дилема в'язня» та її варіації. Вирішення дилеми в'язнів. «Битва статей». Гра «Орел і решка». Гра «Суспільне благо».	2	-
Усього годин		28	10

3.2. Практичні заняття

№	Тема заняття	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Тема 1. Поведінкова економіка в системі економічних наук	4	2
2	Тема 2. Психофізіологічні особливості та когнітивні процеси в прийнятті економічних рішень	4	2
3	Тема 3. Нейроекономіка	2	-
4	Тема 4. Обмежена раціональність. Шум. Медіація	2	-
5	Тема 5. Теорія перспектив (теорія «проспектів»)	2	1
6	Тема 6. Аномалії в економічній поведінці та психологічні аспекти мотивації діяльності	2	1
7	Тема 7. Поведінкові фінанси	4	2

8	Тема 8. Особливості експериментального підходу до вивчення економіки	4	2
9	Тема 9. Методологічні аспекти побудови експериментальних досліджень в мікроекономічних системах	2	-
10	Тема 10. Теорія ігор. Навчання в іграх	2	
Усього годин		28	10

3.3. Самостійна робота

№	Найменування робіт	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Підготовка до лабораторних (практичних, семінарських) занять	26	10
2	Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції	30	60
3	Підготовка та складання заліків, екзаменів, контрольних робіт, рефератів, есе, тестування	4	45
4	Залік	*	*
Усього годин		64	115

4. Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Відповідно до Положення про оцінювання здобувачів вищої освіти Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя (нова редакція) - наказ №4/7-670 від 25.09.2020:

-для оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти (оцінювання їх знань, умінь і навиків та набуття компетентностей) в університеті використовується накопичувальна 100-бальна (рейтингова) система (НРС), що є одним з основних елементів керування освітнім процесом і призначена для постійного оцінювання якості його результатів;

- підсумкова оцінка з навчальної дисципліни та інших компонент навчального плану складається з суми оцінок за результатами навчання упродовж семестру (підсумкова семестрова модульна рейтингова оцінка– **максимум 75 балів**) та результатів підсумкового контролю (екзаменаційна/залікова рейтингова оцінка– **максимум 25 балів**).

Форма підсумкового семестрового контролю – залік

Модуль 1			Модуль 2			Підсумковий контроль	Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота				
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота			
20	20		20	15		Пропорційно до суми балів семестрової бальної оцінки (за кожних три бали семестрової бальної оцінки студент отримує 1 бал підсумкової семестрової бальної оцінки)	100
№ лекції	Вид робіт	Бал	№ лекції	Вид робіт	Бал		
Лекція 1	Пр.зан. №1	5	Лекція 8	Пр.зан. №8	4		
Лекція 2	Пр.зан. №2		Лекція 9	Пр.зан. №9			
Лекція 3	Пр.зан. №3	5	Лекція 10	Пр.зан. №10	3		
Лекція 4	Пр.зан. №4		Лекція 11	Пр.зан. №11			
Лекція 5	Пр.зан. №5	5	Лекція 12	Пр.зан. №12	4		
Лекція 6	Пр.зан. №6		Лекція 13	Пр.зан. №13			
Лекція 7	Пр.зан. №7	5	Лекція 14	Пр.зан. №14	4		

5. Навчально-методичне забезпечення

Дистанційний курс «Поведінкова економіка» (ID 6490)

1. Конспект лекцій з навчальної дисципліни “ економіка” для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання за освітньою програмою «Фінанси, банківська справа та страхування», галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право», спеціальності D2 "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок" / Укладач: І.Б. Маркович. Тернопіль: ТНТУ. 2025. 56 с.

2. Методичні вказівки для практичних занять з навчальної дисципліни “Поведінкова економіка” для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання за освітньою програмою «Фінанси, банківська справа та страхування», галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право», спеціальності D2 "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок"/ Укладач.: І.Б. Маркович. Тернопіль: ТНТУ. 2025. 51 с.

3. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни “Поведінкова економіка” для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання за освітньою програмою «Фінанси, банківська справа та страхування», галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право», спеціальності D2 "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок" / Укладач.: І.Б. Маркович. Тернопіль: ТНТУ. 2025. 24 с.

6. Рекомендована література

1. Талер Річард. Поведінкова економіка. Як емоції впливають на економічні рішення / пер. с англ. Світлана Крикуненко. – К.: Наш формат, 2018. – 464 с.

2. Талер Р., Санстейн К. Поштовх. Як допомогти людям зробити правильний вибір / пер. з англ. Ольга Захарченко, К. Наш формат, 2017, 312 с.

3. Аріелі, Ден. Передбачувана ірраціональність ; пер. з англ. Дзвінки Завалій. - Львів : Вид-во Старого Лева, 2018. - 296 с.

4. Івашук Ю. П. Поведінкова та експериментальна економіка: навч. посіб.; Терноп. нац. екон. ун-т. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2017. 119 с.

5. Акулова Г. В. Моделювання впливу структури суспільних благ на добробут та поведінку економічних агентів з використанням мультиагентного підходу. Економіка та держава. 2018. № 5. С. 107 – 110.

6. Єрмошкіна О. В., Горяча О. І. Інноваційно-підприємницька діяльність економічних суб'єктів: поведінково-інституційні аспекти активізації. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2018. № 4. С. 51-59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2018_4_7.

7. Закревська Л. М. Поведінкова економіка як інструмент забезпечення сталих конкурентних переваг. Наукові праці Національного університету харчових технологій. 2018. Т. 24, № 3. С. 55-61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnukht_2018_24_3_8.

8. Кужелев М. О., Нечипоренко А. В. Вплив поведінкових факторів на управління фінансовою діяльністю корпорації: теоретичні аспекти. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. 2018. № 2. С. 154 – 169.

7. Інформаційні ресурси

Сторінка курсу в A-Tutor (ID: 6490). URL: <https://dl.tntu.edu.ua/index.php>

Адреси бібліотек:

1. Науково-технічна бібліотека ТНТУ: <http://library.tntu.edu.ua/>

2. Обласна універсальна наукова бібліотека: <http://www.library.te.ua>

Інтернет ресурси:

1. <http://portal.rada.gov.ua/> - офіційний сайт Верховної Ради України.

2. <http://www.minfin.gov.ua/> - офіційний сайт Міністерства фінансів України.

3. <http://www.bank.gov.ua/> - офіційний сайт Національного Банку України.

4. <http://ukrstat.gov.ua> - офіційний сайт Державного комітету статистики України.

